

W GDAŃSKU

Z SIEDZIBA

W GDYNI

UL. BEMA 26

teatr

muzyczny

PREMIERA ¹⁰ GRUDZIEŃ 1961

LIBRETTO: B. HOOKER, W. H. POST

MUZYKA: R. FRIML

KRÓL WŁÓCZĘGÓW

THE VAGABOND KING

TEATR MUZYCZNY W GDAŃSKU

SCENA W WGDYNI
UL. BEMA 26

SCENA W GDAŃSKU
UL. LISIA GROBLA 1

DYREKTOR

Włodzimierz Globisz

KIEROWNIK ARTYSTYCZNY

D. Dostalik-Baduszkowa

OPRACOWANIE PROGRAMU

Stawomir Sierecki

PROJEKT OKŁADKI

Janusz Krassowski

W Y T I D A W C A
TEATR MUZYCZNY W GDAŃSKU

VILLON

Drzeworyt przedstawiający Franciszka Villona w wydaniu „Wielkiego Testamentu” z roku 1489.

*Le bon beau que seift
seft Villon quans
il fut iugie*

NIESŁUSZNE byłoby rodowód tej operetki, a raczej widowiska muzycznego wywodzić bezpośrednio z atmosfery Paryża za panowania Ludwika XI, a więc na przedwiośniu renesansu, podobnie jak niesłuszne byłoby inspiracji utworu dczzukiwać się w „Wielkim Testamencie” nieśmiertelnego Franciszka Villona. Inspiracją była tu raczej anegdota o Villonie, współcześnie powtarzana legenda o Villonie, ale nie autentyk. Jeżeli zaś chodzi o klimat, to bliższy jest on hollywoodzkiemu widzeniu historii niż nawet awanturniczym romansom Aleksandra Dumasa.

Urzeczony villonowską legendą – imć pan Justin Huntley Mac Carthy napisał powieść, której fabuła bliższa była przygodom Robin Hooda niż rzeczywistym przygodom Villona. Z tej książki panowie Brian Hoocker i W. H. Post stworzyli libretto operetki o konstrukcji dramatycznej, odpowiadającej schematom ludowych podań. Jest to zarazem minus i plus utworu. Minus – bo nie znajdujemy w nim,

w jego konstrukcji i fabule – nic nowego. A plus – bo jednak cała ta naiwna historia „siedzi” w atmosferze baśni jakie krążą nad Wołgą o Stiepanie Razinie, nad Odrą o Ondraszku, a w Anglii o Robin Hoodzie. Tylko, że sam Villon nie był (na nieszczęście dla autorów libretta) rozbójnikiem, ale bakalarzem – poetą, trochę chuliganem – jak byśmy to określili współcześnie, nie stroniącym od kompanii i szklenicy wina. To zaprowadziło go niezliczoną ilość razy do więzień, aż wreszcie nawet ślad po nim zaginął zupełnie. Ratunek przynosi historia – niespokojna, pełna rzeziemieszków po drogach Francji i wreszcie wojsk – raz Anglików, a raz Burgundów – zmierzających pod Paryż. Na tym tle rodzi się owa awanturnicza opowieść o miłości i odwadze, w której jest sprawiedliwy król i szlachetny przywódca włóczęgów i zakochana dziewczyna oraz nikłe echa i tak mętnego życiorysu wielkiego poety Francji średniowiecznej.

Urzeczony tą baśnią Rudolf Friml napisał do libretta muzykę, która nie ma innych ambicji, jak tylko współcześnie zilustrować nastroje wyrażone w akcji lub stworzyć barwne tło dla romantycznej fabuły. I jeśli tak również ocenimy te kompozycje, nie doszukując się żadnych aluzji historycznych, wówczas wybaczymy włóczęgóm, że swojej pieśni nadali współczesne rytmy.. No cóż – kiedy Friml pisał swój utwór – walc wychodził już przecież z mody, a świat podrygiwał ryłmem shimmy i charlestona...

BOY

O FRANCISZKU VILLONIE O VILLONOWSKIEJ LEGENDZIE

Boy napisał wiele o Villonie, ba, przetłumażył nawet cały jego „Wielki Testament”. Drukować jednak z okazji „Króla Włóczęgów” rozprawę o Villonie byłoby nierozsądne – tak przecież niewiele jest tu autentyzmu postaci i samej historii. Warto jednak przypomnieć nastrój villonowski, który Boy tak osobliwie zaprezentował w przedmowie do „Wielkiego Testamentu” – nastrój – który pomógł mu zapomnieć o codziennych troskach.

„Kiedy oto robiłem korektę do ponownego wydania „Wielkiego Testamentu”, mimo woli zadumałem się nad tymi strofami, stanęły mi w oczach chwile, kiedy je przekładałem. Jesień roku 1916, zima, najciemniejszy okres wojny. Byłem wówczas jako „lékarz pospolitego ruszenia” przydzielony do tzw. Stacji Opatrunkowej i spędzałem co drugą dobę w baraku z desek skleconym między szynami kolejowymi. Raz po raz przychodziły z frontu transporty żołnierzy, zawszonych, brudnych, okrwawionych, z oczami błyszczącymi od gorączki i zmęczenia.

Ale jeszcze przykrzejszy był widok tych, których pędzono na front. Żaden z austriackich „ludów” nie objawiał (zwłaszcza po dwóch latach) zapалу wojennego, ta wojna była w Austrii okrutnym nonsensem. Toteż Stacja Opatrunkowa była ostatnią nadzieją wszystkich: zgłosić się tam jako chory i „zadekować” się bodaj na jakiś czas w szpitalu. Opierało się to o nas, lekarzy, wystawiając nasze uczucia ludzkości na ciężką próbę. A tu z góry zaciskano

śrubę coraz mocniej. Jednego dnia przyszedł do lekarzy poufny rozkaz od dowodzącego generała, że gorączkę niżej 39 stopni ma się uważać za niebyłą... Oczywiście wzruszyliśmy ramionami na ten idiotyczny rozkaz, ale wogóle było ciężko. I tak żyło się z dnia na dzień, z tą obawą, że samemu będzie się z dnia na dzień wyrwanym i rzuconym na któryś z dalekich terenów wojny. A wówczas miałem właśnie na warsztatcie druk pięciotomowego Montaigne'a...

Barak, w którym spędzałem wówczas więcej niż pół życia, był straszny. Tłum pluskiew, do których się z czasem przyzwyczailem, żar od żelaznego piecyka, ziąb od okna i szpar w ścianach, myszy, szczury, jęki i stękania chorych, zaduch... Może ta rama zbudziła we mnie tęsknotę za przełożeniem Villona. Zgromadziłem całą „wilonologię“, która na szczęście była w Bibliotece Jagiellońskiej dobrze reprezentowana, gdy wieczór uspokoiło się nieco, gdy ustawało warczenie telefonów i tylko od czasu do czasu przeciągłe sygnały pociągów przerywały ciszę, wydobywałem książki i zatapiałem się w ten świat. W owej izdebce, gdzie deszcz bił w cienki dach i wicher wyl za oknem, w atmosferze śmierci i rozpaczy dziwnie mocno czuło się te strofy. Żyłem w upojeniu. Jednej nocy, zatopiony w mojej pracy, usłyszałem chrobot: oglądam się, na półkę nad łóżkiem dostała się młoda myszka i widocznie nie

umiała zejść. Patrzę na nią, ona na mnie, oboje ze strachem. Wreszcie podstawiłem jej poduszkę, zbiegła lekko i uciekła.

Te chwile, które dawno zatarły się w pamięci jak przykry sen, stanęły mi nagle przed oczyma jak żywe w czasie robienia korekt. I może okoliczności, w jakich przekładałem tę książeczkę, sprawiły, iż pozostała mi ona szczególnie bliską”.

KRÓL WŁÓCZĘGÓW (THE VAGABOND KING)

WIDOWISKO MUZYCZNE W 5 OBRAZACH

LIBRETTO:
(wg powieści Justina
Huntleya i Mac Carthy)

Brian Hoocker
i W. H. Post

PRZEKŁAD i ADAPTACJA:
A. Baumgardter
I. Lipezyński

M U Z Y K A: R. Friml

INSTRUMENTACJE: H. Czyż

Dzisiejsza obsada na tablicy w hali

Obsada:

Francois Villon	- Witold Jawis	Katarzyna de Vaucelles, dama dworu	- Longina Kozikowska Izabella Markowicz
Margot, właścicielka tawerny „Pod Szyszką”	♥ Zbigniew Waloch	Thibaut d'Aussigny, wielki konstabl Francji	- Sergiusz Wąsowicz
Huguette } Jeanette } Isabeau }	- Krystyna Jung-Wawrzyniak Nina Mieszkowska	Tristan l'Hermite, zaufany dworzanin Ludwika XI	- Aleksander Wasilew
dziewczęta z tawerny	- Halina Hoffman Helena Kasprówicz-Michalska Zuzanna Czarniawska Genowefa Proniewicz	Olivier le Dain, wielki łaziebnik dworu	- Marian Różek
Guy Tabarie, włóczęga, przyjaciel Villona	- Helena Kasprówicz-Michalska	Noel de Jolys, wielki łowczy dworu	- Józef Muszyński
Casin Cholet } Jean de Loup }	- Irena Doruchowska	Lady Mary, dama dworu	- Katarzyna Groblewska Ludmiła Szwabowicz
włóczęgi	- Józef Korzeniowski	Taison d'Or herold diuka Burgundii	- Edward Kunze
Rene de Montigny, włóczęga, szpieg burgundzki	- Zygmunt Lebica Marian Eward	Królowa	- Danuta Grubowska
Ludwig XI, król Francji	- Lucjan Kłonica	Kapitan szkockich łuczników	- Czesław Wit
Włóczęgi, żacy, dziewczęta z tawerny, dworzanie	- Zbigniew Zeniło	Posłaniec	- Wojciech Wieliński
Dwórki			CHÓR
Łucznicy, postawie Burgundów			BALET
			STATYŚCI

Czas i miejsce akcji: Paryż za panowania Ludwika XI (1461-1483)

Obraz I - Tawerna „Pod Szyszką”

Obraz IV - Na murach obronnych Paryża

Obraz II i III - Ogród królewski

Obraz V - Plac Grave

28. II. 1962

KIEROWNICTWO MUZYCZNE:

CHOREOGRAFIA: Frena Jedyńska

Zbigniew Bruna

SCENOGRAFIA: Bolesław Kamiński

REŻYSERIA: Aleksander Długosz

OPERETKA i FILM

I NTERESUJĄCY nas typ twórczości nosi przyjętą ogólnie nazwę „filmowa komedia muzyczna”. Nikt jakoś nie pokusił się o zastosowanie określenia „filmowa operetka” – nawet wówczas, gdy twórczość filmowa podporządkowana została całkowicie zasadom operetki. Komedią filmową były więc „Gdy kwitną bzy”, „Frau Luna”, „Broadway Melody”, „Bolek i Lolek”, „Świat się śmieje”, „Świniarka i pastuch” czy „Rekord Annie” – że wymienię tak różne w czasie i typie filmy, reprezentujące tak różne kinematografie. Wszystkie one świadczą jednak dostatecznie o związku operetki z filmem, wyrosły bowiem na gruncie stworzonym przez ten typ widowiska teatralno-muzycznego, ale w oparciu o technikę filmu dźwiękowego.

Bezpośredni wpływ operetki na tego rodzaju twórczość filmową, miał jednak również działalność odwrotną. Częściowe zastąpienie baletu przez rewię, wprowadzenie gagów, których nie przewiduje libretto – to już spuścizna filmowa w operetce. Ba, sama nazwa „komedii muzycznej” tak stała się sugestywna i zresztą logiczna w stosunku do wszystkiego co stworzono w tej dziedzinie po Offenbachu, że niektórzy krytycy całą lekką twórczość teatralno - muzyczną

Aktorka amerykańska Mary Martin
w słynnej komedii muzycznej „The South Pacific”
(„Południowy Pacyfik”).

próbują zamknąć w tym pojęciu, dopiero w „podpunktach” dzieląc ją na operetkę, widowisko muzyczne, musicals itp.

Film przyniósł operetce możliwość wyjścia w plener, łatwej zmiany scenerii – co w pewnym typie widowisk aż dopraszało się u scenografa – np. „Rose Marie”, „Róże Tyrolu”, „Kwiat Hawaj” czy „Swobodny wiatr”, a nawet niezapomniany „Statek komediantów”. Po drugie – film zaczął konkurować z operetką przez możliwość obsadzenia głównych ról rewelacyjnymi aktorami – zarówno pod względem głosu i aktorstwa, na co nie może pozwolić sobie przeciętny teatr muzyczny. Niech za przykład posłuży – Betty Hutton w „Rekord Annie”, Janette Mc Donald i Nelson Eddy w „Rose Marie”, Paul Robeson w „Statku komediantów” itp. Z drugiej strony szereg arii, pieśni, albo – powiedzmy skromnie i najodpowiedniej dla tego typu twórczości – przebojów, zostało spopularyzowanych przez film. Nastąpiła wreszcie twórczość, która nosi bardzo specyficzne cechy. Powstała muzyczna komedia filmowa, która nie opierała się już na żadnych pierwowzorach scenicznych. Tak było z filmami „Świat się śmieje” czy „Hiszpański motyl”, a skąd – jeśli nie z tego typu filmów – wzięta się plejada popularnych estradowych utworów polskich w rodzaju „Wacusi” albo „Ada to nie wypada”?

Oddziaływanie wzajemne filmu i sceny w dziedzinie komedii muzycznej wzrosło znacznie w warunkach dalszego rozwoju techniki – przy filmie barwnym, panoramicznym, stereofonicznym, a wreszcie w telewizji. Wydaje się, że jesteśmy świadkami zasadniczych zmian w tego typu widowiskach, które w pierwszym rzędzie rzutują na nieco inne podejście inscenizacyjne i reżyserskie w stosunku do klasyki a zasadniczo inne wymogi stawiają autorom współczesnych komedii muzycznych.

ZESPÓŁ TEATRU MUZYCZNEGO

ZESPÓŁ SOLISTÓW:

Czerniawska Zuzanna
Ellwardt Marian
Grubowska-Lisiewicz-Danuta
Grobewska Katarzyna
Grzybowski Jerzy
Hofman Halina
Jawis Witold
Jung-Wawrzyniak Krystyna
Kasiewicz Kazimierz
Kasprowicz-Michalska Helena
Kłonica Lucjan
Korzeniowski Józef
Kozikowska Longina
Kowalczyk Stanisława
Kusek Gustaw
Markowicz Izabella
Muszyński Józef
Froniewicz Genowefa
Rożek Marian
Szwabowicz Ludmiła
Waloch Zbigniew
Wasiel Aleksander
Wąsowicz Sergiusz
Zemłto Zbigniew

ASYSTENT REŻYSERA:

Nowakowska Barbara

ZESPÓŁ ADEPTÓW:

Ciecholewska Aleksandra
Doruchowska Irena
Gaweł Marian
Jarocka Danuta
Knap Władysław
Kowalczyk Jadwiga
Kunze Edward

Lebica Zygmunt
Mieszkowska Nina
Wit Czesław

CHÓR:

Dziecieńska Maria
Jodłowska-Michalak Barbara
Kamiński Stanisław
Kozłowski Ludwik
Myszkowska Monika
Rose Henryk
Sieber Maria
Stankiewicz-Wiliński Wojciech
Sowiński Ludwik
Szczepański Edmund
Zaborowska Maria

SOLIŚCI BALETU:

Owsik Barbara

ZESPÓŁ BALETOWY:

Czachor Ewa
Malicka Mirosława
Paluch Bożena
Rumianna Brygida
Sienicka Sylwia
Szymańska Irena

SUFLER:

Guzowska Danuta

INSPICJENT:

Kunze Edward

ASYST. SCENOGRafa:

Rożek Marian

SKŁAD ORKIESTRY

TEATRU MUZYCZNEGO

SKRZYPCE I

Czarnecki Czesław
(koncertmistrz)
Wobiszczewicz Alicja
Bielska Alicja
Burzyńska Bogusława
Ujvari Janos

FAGOT

Seidel Jan

TRĄBKI

Klaczyński Zbigniew
Bizewski Feliks

SKRZYPCE II

Kasiewicz Teresa
Wiśniewski Edmund

WALTORNIE

Woronin Eugeniusz
Siebert Józef

ALTÓWKI

Radzian Edmund
Otto Zygmunt

PUZONY

Suchecki Jan
Kwiatk Henryk

WIOLONCZELE

Świercz Aldona
Prelewski Jerzy

PERKUSJA

Galniewicz Kazimierz
Orzech Antoni

KONTRABASY

Delewski Władysław
Kapuściński Józef

INSPEKTOR ORKIESTRY

Edmund Radzian

FLETY

Pohoska Ilona
Wróblewska Bożena

DYRYGENCI

Bruna Zbigniew
Chmielewski Adam

OBOJE

Karczewski Aleksander
Wasilewski Mieczysław

KIER. CHÓRU

Romuald Gojzewski

KLARNETY

Żurek Bolesław
Majchrzak Hugo

KOREPETYTORZY

Piasecki Zbigniew
Suchoples Wiesław
Tylewska-Damska Janina

ZESPÓŁ

TECHNICZNY

Kierownik techniczny

– Bartłomiej Tomkiewicz

Główny elektryk

– Kazimierz Polonis

Elektrycy

– Kazimierz Kościelny
– Edmund Sobczak

Kierownik sceny

– Stefan Kurzawa

Maszyści

– Ryszard Gmerek
– Ryszard Kiełbasiński
– Lucjan Kot
– Stanisław Kropacz
– Jan Kropidłowski
– Zbigniew Grabowski

Kierownik pracowni kra- wieckiej damskiej

– Władysława Pomianowska

Krawcove

– Klara Zakrzewska
– Bronisława Bukowska
– Wiesława Wielgus

Kierownik pracowni krawieckiej męskiej

– Konstanty Bernot

Krawcy

– Stanisław Chodowiec
– Andrzej Witkowski

Kierownik pracowni perukarsko-fryzjerskiej

– Nina Polonis

Fryzjer-perukarz

– Danuta Taraszkiewicz
– Danilczenko Kazimiera

Garderobiane

– Anna Matuszak
– Zofia Urbańska
– Józefa Stępień
– Stanisława Czaplńska
– Franciszka Cieniewicz

Rekwizytor

– Stefania Kujawska

Kierownik objazdu

– Marek Kłys

Kier. Działu Org. Widowni

– Jan Kaczmarski

Z „Testamentu“ Villona:

(tł. Tadeusz Boy-Żeleński)

... I tem chcę, aby na mym grobie
Tę, co tu podam, zwrotę małą
W dość znacznym kształcie y sposobie
Spisano; gdyby zaś nie stało
Inkaustu — węglem, czarną krydą,
Byleby trwale y wyraźnie:
Niech boday ci, co po mnie przydą,
Dowiedzą się o dobrym błaznie.

TU LEGŁ, Z AMORA DŁONI SROGIEY
Z SERCEM BOLEŚNIE SKALECZONEM,
ŻACZYNA LICHY Y UBOGI,
CO BYŁ FRANCISZKIEM ZWAN WILONEM,
ZIEMI NIE POSIADŁ NI ZAGONA,
ODDAWAŁ WSZYSTKO: CHLEB, KOSZYCZEK,
STÓŁ: ANO TEDY, ZA WILONA,
ODMÓWCIE BOGU TEN WIERSZYCZEK.